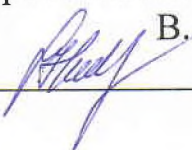

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра журналістики та мовної комунікації

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
«   »   2023 р.

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри журналістики
та мовної комунікації,
протокол № 2 від 29 серпня 2023 р.

В. о. завідувача кафедри
Марина НАВАЛЬНА

РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Англійська мова та друга іноземна»
Валентина СТРИЛЕЦЬ

Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»
Наталія ОЛЬХОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Термінознавство»

Спеціальність 035 Філологія
Освітня програма 035.041 Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно) (англійська мова та друга іноземна)
035.043 Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно) (німецька мова та друга іноземна)

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник – д-р філол. наук, проф. Харченко С.В.

Опис навчальної дисципліни «Термінознавство»

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>Залік</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	3
Семестр	5	5
Лекційні заняття	-	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	14 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – подати відомості про особливості формування і становлення термінології української, основної та другої іноземних мов, її систему, сформувані у студентів цілісне уявлення про терміносистему української, основної та другої іноземних мов на теоретичному, прагматичному та функційному рівнях.

Завдання – ознайомити студентів з історією формування термінознавства як самостійної науки та його сучасною структурою, подати методологічні засади національного термінотворення, виробити навички загального лінгвістичного аналізу терміноодиниць мови спеціальності, розглянути характер взаємодії і співвідношення національного та інтернаціонального у процесі формування термінології, висвітлити проблеми нормалізації, стандартизування термінології, проаналізувати джерела формування термінології та лексико-семантичні, словотвірні процеси в цій системі.

У результаті вивчення дисципліни «Термінознавство» студент повинен **знати**:

- головні теоретичні поняття термінознавства,
- структурні особливості мовної системи української, основної та другої іноземних мов,
- первинні та вторинні знакові системи,
- етапи становлення та розвитку термінознавства як науки;
- лексико-граматичні характеристики термінів;
- способи творення термінознаків;
- здобутки провідних українських термінознавців;
- термінологічні стандарти;

вміти грамотно застосовувати термінологічний апарат термінознавства у прикладних дослідженнях;

вміти:

- самостійно аналізувати мовний матеріал і робити висновки,
- застосовувати ті чи ті методи і прийоми аналізу для конкретних термінологічних одиниць мови спеціальності,
- редагувати текст, враховуючи семантичні й структурно-словотвірні особливості термінології та особливості наукового стилю мови і його різновидів,
- охарактеризувати структурно-словотвірні особливості термінології відповідно до семантики терміна,
- аналізувати словникову продукцію;
- використовувати набуті знання на заняттях з інших курсів циклу професійно-орієнтованих дисциплін.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

- для повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- для скороченого терміну денної (заочної) форми навчання

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
Змістовий модуль 1. Основні поняття термінознавства і термінографії												
Тема 1. Термінознавство як наука. Особливості розвитку термінознавства в Україні й ФРН, Франції, Польщі, Великій Британії, США	20		4			16				1		15
Тема 2. Термін як одиниця термінознавства	12		4			8				1		10
Тема 3. Термінографія	16		4			12				2		15
Разом за змістовим модулем 1	48		12			36				4		35
Змістовий модуль 2. Термінотворення												
Тема 4. Термінотворення: структурно-функціональна характеристика творення термінознаків.	18		4			14				2		12
Тема 5. Термінотворення: морфологічні і неморфологічні способи творення термінів.	40		10			30				4		32
Тема 6. Термінотворення: Процесові поняття	14		4			10				4		27
Разом за змістовим модулем 2			18			54				10		71
Разом годин	120		30			90				14		106

4. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Термінознавство як наука. Особливості розвитку термінознавства в Україні й ФРН, Франції, Польщі, Великій Британії, США	4
2	Термін як одиниця термінознавства	4
3	Термінографія	4
4	Термінотворення: структурно-функціональна характеристика творення термінознаків	4
5	Термінотворення: морфологічні і неморфологічні способи творення термінів	10
6	Термінотворення: Процесові поняття	4
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Термінознавство як наука. Особливості розвитку термінознавства в Україні й ФРН, Франції, Польщі, Великій Британії, США	16
2	Термін як одиниця термінознавства	8
3	Термінографія	12
4	Термінотворення: структурно-функціональна характеристика творення термінознаків	14
5	Термінотворення: морфологічні і неморфологічні способи творення термінів	30
6	Термінотворення: Процесові поняття	10
	Разом	90

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Термінознавство: дефініція в історичному аспекті.
2. Об'єкт, предмет, мета і завдання термінознавства.
3. Напрямки діяльності термінознавців.
4. Методи дослідження.
5. Зв'язок термінознавства з іншими науками.
6. Розділи термінознавства.
7. Методологічні засади термінознавчої праці.
8. Планування в термінознавстві.
9. Експертиза в термінотворенні.
10. Основні етапи розвитку термінознавчої науки в Україні / ФРН / Франції / США / Великій Британії, її періодизація.
11. Поняття «термін», його структура, вимоги до термінів.

12. Термін в працях Г.Кониського, В.Левицького, І.Верхратського, І.Пулюя, Т.Секунди та ін.
13. Проблеми дефініювання і номінації термінів.
14. Методологічні засади укладання термінології.
15. Ієрархія терміноназв, типологія.
16. Термін і загальноживане слово.
17. Терміни, професіоналізми, номенклатури.
18. Проблема перекладу термінів, новітніх авторських термінів.
19. Проблемні питання транслітерації.
20. Проекти українсько-латинської транслітерації.
21. Питання латинсько-української транслітерації
22. Засади унормування української науково-технічної термінології.
23. Поняття «стандарт», «термінологічний стандарт»: дефініція, структура.
24. Національні й міжнародні термінологічні комітети й організації, їх напрями діяльності.
25. Питання розробки термінологічних стандартів. Термінологічні стандарти в Україні / ЄС / США / Великій Британії. Міжнародні термінологічні стандарти.
26. Завдання термінотворення.
27. Дериватологія, основні поняття дериватології.
28. Структурно-функційна характеристика творення термінознаків.
29. Морфологічний і неморфологічний способи творення термінів.
30. Особливості
31. Найменування дії, наслідку дії, найменування об'єктів дії.
32. Якості об'єктів дії.
33. Перебування у стані дії.
34. Дієприкметник в термінології.
35. Моделі термінотворення.
36. Вторинна номінація та її види.
37. Національні й інтернаціональні елементи в термінології.
38. Внутрішня форма та мотивованість термінів
39. Лексикографія. Термінографія як розділ лексикографії.
40. Об'єкт, предмет, мета і завдання лексикографії й термінографії.
41. Короткий огляд історії розвитку лексикографії взагалі й термінографії зокрема.
42. Словник, його види, функції, завдання, принципи побудови.
43. Термінологічні словники: завдання, види принципи побудови.
44. Досягнення сучасної термінографії.
45. Комп'ютерні технології й термінографія. Особливості комп'ютерної лексикографії.

ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ (фрагмент)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр» Спеціальність «Філологія»	Кафедра журналісти ку та мовної комунікації	ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ № 1 з дисципліни «Термінознавство» (залік)	ЗАТВЕРДЖУЮ Завідувач кафедри _____ Марина Навальна _____ 2023 р.

1. Загальноприйнято вважати, що українська термінологія бере початки (за письмовими свідченнями)

- а) від X століття;
- б) від XII століття;
- в) від XIV століття.

2. Ознаки терміна як одиниці мови виокремлено

- а) у XVIII столітті;
- б) у XIX столітті;
- в) у XX столітті.

.....

5. Продовжте речення: *Основна засада для творення термінів – щоб термінологія була*

....

8. Терміни виконують такі функції

- а) номінативну, сигніфікативну, комунікативну, гіпотетичну, когнітивну;
- б) системну, номінативну, сигніфікативну, комунікативну, гіпотетичну;
- в) номінативну, сигніфікативну, комунікативну, епістемологічну, когнітивну.

9. Найпоширенішими є кодифікації термінів

- а) термінознавча, логічна, лінгвістична, науковознавча, історико-лексикологічна;
- б) термінознавча, типологічна, лінгвістична, науковознавча;
- в) термінознавча, логічна, лінгвістична, науковознавча, ієрархічна.

10. Дефініцію терміна створюють за допомогою

- а) родових і видових ознак;
- б) родових, видових і часткових ознак;
- в) типологічних, родових і видових ознак.

11. У термінотворчому процесі переважно виокремлюють такі етапи

- а) творення, фіксування, уніфікування, стандартизації;
- б) творення, фіксування, уніфікування, стандартизації, кодифікування;
- в) творення, фіксування, випробовування, уніфікування, стандартизації.

12. Синонімія в термінології явище

- а) небажане;
- б) бажане;
- в) прийнятне.

13. Правильно показує один із можливих варіантів творення термінів ланцюжок

- а) загальноживане слово – професіоналізм – термін;
- б) загальноживане слово – професіоналізм – термін – номенклатура;
- в) загальноживане слово – професіоналізм – номенклатура – термін.

14. Термінологічний словник виконує такі функції:

- а) інформативну, комунікативну, нормативну;
- б) соціальну, інформативну, комунікативну, нормативну;
- в) творчу, інформативну, комунікативну, нормативну.

15. Шляхи збагачення термінології

- а) термінологізація, ретермінологізація, словотворення, адаптація іншомовних термінів, лексикалізація;

- б) термінологізація, детермінологізація, словотворення, адаптація термінів-слів іншомовного походження, лексикалізація;
- в) термінологізація, детермінологізація, словотворення, адаптація термінів-слів іншомовного походження, граматикалізація.

.....

22. Терміни-композиції розрізняються

- а) за морфологічними, структурними, лексико-семантичними ознаками;
- б) за морфологічними, структурними, лексико-семантичними, синтаксичними ознаками;
- в) за морфологічними, структурними, лексико-семантичними, словотвірними ознаками;

....

27. Перерахуйте типи відповідностей між термінами (за ДСТУ ISO 860–99).

....

30. Згідно з ДСТУ ISO 860–99 гармонізування термінів потрібно здійснювати в такому порядку:

- а) поняттєвий рівень, рівень термінів, граматичний рівень;
- б) поняттєвий рівень, рівень термінів;
- в) лексичний рівень, поняттєвий рівень, рівень термінів

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» зумовлено пізнавальним і виховним значенням цієї дисципліни та її місцем в системі підготовки фахівця-філолога (нормативна професійно орієнтована навчальна дисципліна), а також метою і завданнями її вивчення.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Термінознавство» використовують такі методи навчання, як лекція (традиційні й нетрадиційні, наприклад, тематична, лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція-конференція), інформаційно-рецептивний, метод проблемного викладу, дослідницький метод, практичні методи (різні види вправ, тренувальне тестування), ділова гра, метод навмисної помилки.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення в навчально-пізнавальній діяльності студентів і про ефективність праці викладача. Під час викладання навчальної дисципліни «Термінознавство» застосовують такі методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів, як метод усного контролю, письмовий контроль (письмові відповіді на питання, словотвірний/термінологічний диктант, виконання репродуктивних, творчих, пошукових тощо завдань; тестовий контроль та ін.); залік.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про введення в дію від 01.05.2023 р. № 404)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи РНР (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$

12. Методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки бакалавра з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія».
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Плани лекційних і практичних занять.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
5. Завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
6. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
7. Перелік питань до заліку.
8. Словники (на паперових й електронних носіях).

13. Рекомендовані джерела інформації

1. ISO 10241-1:2011 Terminological entries in standards. – Part 1: General requirements and examples of presentation (Термінологічні статті у стандартах. Частина 1: Загальні вимоги та приклади подавання).
2. ISO 10241-2:2012 Terminological entries in standards – Part 2: Adoption of standardized terminological entries (Термінологічні статті у стандартах – Частина 2 : Приймання застандартизованих термінологічних статей).
3. ISO 704:2009 Terminology work – Principles and methods (Термінологічна робота – Принципи та методи).
4. ISO/IEC Directives, Part 2: Rules for the structure and drafting of international Standards, Sixth edition, 2011 – 72 p. (Частина 2. Правила побудовита викладання міжнародних стандартів, шоста редакція, 2011). – Режим доступу: <http://isotc.iso.org/livelink/livelink?func=ll&objId=4230456&objAction=browse&sort=subtype>
5. ДСТУ 3966:2009 Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять.
6. ДСТУ ISO 1087-1:2007 Термінологічна робота. Словник термінів. Частина 1. Теорія та використання (ISO 1087-1:2000, IDT).
7. Білозерська Л. П., Вознесенко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.
8. Карабан В. І., Карабан А. В. Українсько-англійський перекладний глосарій політкоректної гендерно нейтральної лексики // Стиль і переклад. 2016. Вип.1 . С. 211–219.
9. Куньч З.Й., Наконечна Г.В., Микитюк О.Р., Булик-Верхола С.З., Теглівець Ю.В. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних традицій: монографія. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2018. 189 с.

10. Петрова Т. О. Фітомеліоративна термінологія сучасної української мови та її відображення в термінологічному словнику комбінованого типу. Харків, 2018. 227 с.
11. Туровська Л. Українське термінознавство ХХІ ст.: основні напрямки досліджень // Українська мова. 2018. № 1. С. 58–63. https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/1_18/8.pdf
12. Філіппова Н. М. Загальне термінознавство : навч. посібник. Миколаїв : НУК, 2020. 224 с.
13. Халіновська Л.А. Українська термінологія: формування і функціонування. Київ, 2017. 234 с.
14. Харченко С. Інтегрований словник дендронімів як засіб уніфікації назв зелених насаджень парків і скверів // Міжнародний філологічний часопис, 2019. № 10 (1). С. 83–93
15. Харченко С., Шинкарук В. Перспективні напрями вивчення номенклатури біоти водойм України: лінгвістичний вимір // Міжнародний філологічний часопис, 2020. № 10 (1). С. 6–14.
16. Adamzik K. Fachsprachen. Die Konstruktion von Welten. Francke, Tübingen, 2018.
17. Bowker, L. Terminology. In: Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 3rd Edition. 2019.
18. DIN 2342 2011-08, Begriffe der Terminologielehre
19. Gal M. Begriff, Definition, Begriffsanalyse. Grundzüge der Terminologie. In: ders., Internationale Politikgeschichte. Konzeption – Grundlagen – Aspekte. Thelem, Dresden/München 2021 (2. Aufl.). S. 165–184.
20. Szubert Rafał. Zur textuellen Konstitution von Terminologie oder wie ein Fachwortschatz in einem Fachtext eingeführt wird/ Linguistische Treffen in Wrocław, Vol. 15, 2019 (I). DOI: 10.23817/lingtreff.15-20. S. 249–257
21. Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://www.lp.edu.ua/tc.terminology>
22. Державне підприємство «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://www.ukrndnc.org.ua/>
23. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://www.me.gov.ua>
24. http://vlp.com.ua/files/161526_vstup.pdf
25. <http://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-733-2012/ukrayinske-terminoznavstvo-1960-1990-h-rokiv>